

# הסביבות

עלון להפצת המוסר

"אוהל יוסף" - גובהרדוק ירושלים

ע"ש ישיבתו הראשונה של רבינו גרשון ליבמן זצ"ל נוסדה גטו וילנא תש"ב

תמוז התש"פ

## פרישת פנחס

גליון מספר 297 (330)

### דגל המוסר לרבינו גרשון ליבמן זצ"ל

"וידבר משה אל ה' לאמר יפקוד ה' לכל בשר איש על העדה" (כ"ז, טו"ז)

זה להם כל הימים, או בודאי שכולם יודעים את חובתם בעולםם וכל אחד מהם יכול להיות מנהיג, ויכולו להתנהג כראוי אף אם יהיו תקופה כלשהיא בלי מנהיג, ומה כל החרדה הזו?

כל אחד מאתנו שואף כל היום "מתי כבר אהיה עצמאי", מתי אפרוק את עול התהלה מעלי, וכי אני עוד ילד קטן? מדוע מתייחסים אלי כאל תינוק שצריך כל הזמן להורות לו איך יתנהג? וכי וכו'. כל אחד מלא טענות כרימון, וכל שאיפתו היא: **"יהיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צוארקי"**, מתי יהיה סוף סוף עצמאי להתנהג כרצונו לבו. משה רבנו פוסל את הגישה הזו. אף על פי שכלל ישראל במדבר, כבר בסוף הארבעים שנה, הם צריכים איש על העדה אשר יוציאם ואשר יביאם, הם עוד בגדר של יצאן. צאן בלי רועה, זה לא ייתכן. הם חושבים את עצמם כבר גדולים ועצמאים, אך צריך מי שיוציאם ומי שיביאם. צריך עוד לעמוד על כל תלמיד להגיע בזמן **המשך בעמוד ב'** ל"סדר", לקום בזמן לתפילה בעיבור,



### החשיבות של קבלת מרות

משה רבנו מדבר להש"ת כמעט בלשון ציווי: "פקוד", דהיינו, הוא מביע את דאגתו שכלל ישראל לא יישארו אף רגע בלי מנהיג רוחני. יש להתבונן מדוע החרדה הגדולה הזו של משה רבנו פן כלל ישראל יהיו בלי מנהיג אפילו רגע קטן למשל אצלנו בשיבה, או עדים למצבים והתנהגויות אצל התלמידים, המעדיקים את הנחיות שיהיה מנהיג בראש התלמידים אינם בשלים די ערכם כדי לדעת להתנהג לבד בלי הדרכה, ובלי יעוץ וכולי האי ואולי. אבל כלל ישראל, היו כבר די אחראים כל אחד למעשיו, כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', כולם קיבלו את התורה, כולם ראו את הנסים והנפלאות, ואם אפילו היו כמה חריקות, כמה מחלוקות, וכמה בעיות, זה היה בראשית שהייתם במדבר. אבל עכשיו, בסוף הארבעים שנה, כאשר משה מעיד ואתם הדבקם בה' אלהיכם, חיים כולכם היום ועוד מי יתן לכם

### מנהיג לעם ישראל

יפקד ה'... איש על העדה. וברש"י שמע משה תן נחלת צלפחד לבנותיו, אמר, הגיע השעה... שירשו בני את גדולתו. אמר לו הקב"ה... כדאי הוא יהושע. משה מבקש שבנו ימלא את מקומו. מדוע? יש להתבונן. איך עלה על דעתו של משה שהקב"ה לא ימנה מנהיג תחתיו. ועדת ה' כצאן תהיה ללא רועה? ולא די, אלא שמה רבנו כביכול תובע מהקב"ה שיקבל בקשתו. וכדאיאת במדרש "בארבעה מקומות בקש משה מלפני הקב"ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לא- וזהו אחד מהם "וידבר משה... לאמר יפקוד ה' וכו' וזהו ביאור המילה לאמור, אמר משה לפני הקב"ה השיבני אם אתה ממנה להם מנהיג, או לא. וצריך להבין את הכוונה בזה?

משה רבנו רצה שהנהגה של הדור הבא תהיה "המשך" של ההנהגה של דור הקודם, ולא הנהגה של כל דור, וזה שהוא מבקש מה' להשיבו את השבוע אם הוא מקבל תפילתו או לא. ולכן אמר להקב"ה- השיבני אם אתה מקבל תפילתי, ואם לא, אמשיך להתפלל.

שאלו להרב שך זצ"ל בדבר הנהגה מסוימת, והוא התקשה בלענות תשובה. לשאלתם, "רבי על כל השאלות אתה עונה- מה המיוחד בשאלה זו? ענה להם: תדעו לכם כל דבר שאני נשאל, אני מתאמץ לחשוב ולהבין מה היה עונה על שאלה כזו החפץ חיים ורבי חיים עוזר זצ"ל מנהיגי הדור העבר, ורק כשאני בטוח שהם בוודאי היו עונים על שאלה זו באופן זה - כך אני יכול לענות. על שאלתכם זו אמר, "מצטער, לא מצליח לחשוב מה הם היו אומרים..." - המשך של דור הקודם.

לאחר הלכות ירושה נודע למשה שבנים יורשים וכוח אב עובר לבניו, ביקש שבניו ינהיגו מכוון. וכשענה ה' שיהושע ינהיג, ביקש שיהא זה מכוון, ולכן פני משה כפני חמה, ופני יהושע כלבנה שמקבלת את אורה של החמה. המשך ההנהגה של משה.

ולכן איתא במדרש שהראה הקב"ה למשה כל פרנסיו שעתידין לשמש את ישראל - להראותו שכולם ממשכים מדור לדור- וזהו שלמדו במדרש ממשך זה יעד שלא שקעה שמשו של משה זרחה שמשו של יהושע" שהוא המשך של משה.

### הסביבות

- על פרישת השבוע..... עמוד ב'
שיחת מוסר..... עמוד ג'
נקודה בפרשה..... עמוד ג'
על מה אבדה הארץ..... עמוד ד'
דמויות הוד..... עמוד ד'

### מעשה רב ריח איסור

מקורו הפך לדוחה ומבחיל במיוחד... כשראו הרב והרבנית כי כל נסיונות האיטום נכשלים מול עוצמתו של הריח, ביקשו לעבור דירה, אך הדבר לא היה ביכולתם הכלכלית. אט אט, החלה לחלחל לליבם ההבנה כי הם נשארים 'תקועים' בביתם זה, בתוככי ענן הריח הנוראי... הדבר שבר את ליבם, הוא חיפשו כל מוצא מהסבך, אולם הם לא נאה באופק... רצינו עושים בני זוג, כשהם נתקלים בקושי כה נורא? כיצד מתמודדים עם ריח שאין דרך לשלוט בו?! ובכן, בערב אחד נצנץ רעיון בלבו של הרב שטיינמן, והוא פנה לרעייתו הצעירה והצדקנית, ואמר כשמעיניו זולגת דמעה סוררת: 'ראי נא. הלא ניסינו לחשוב על כל פיתרון, רצינו לעשות הכל, נראה כי נגזרה הגזירה ואנחנו נגור כאן. אולם, יש בידינו עוד כלי אחד שטרם נוצל כראוי, פיתרון אחד שעוד לא חשבנו עליו, והוא: הבה נתפלל לבורא עולם שיקח מאיתנו את חוש הריח. פשוט נעמוד ונבקש מאבא שבשמים, הוא זה שנתן לנו את כל חמשת החושים, וברצותו - הוא יכול ליטול את אחד מהם בחזרה על נקלה. הבה נתפלל אליו, נזעק מעומק הלב כי יקח מאיתנו את חוש הריח, איננו רוצים להריח עוד כלום לעולם - ובלבד שהריח הנורא הזה לא יחדור לגופנו ולנפשנו!'

היה זה בשנת תש"ד, בעיר לוצרן שבשווייץ, שהיתה נייטרלית מאימי מלחמת העולם שהשתוללה באירופה. באותם ימים נערכה חתונה קטנה בעיר, בה הוקמה משפחת שטיינמן הצעירה: הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל, נשא את רעייתו הרבנית תמר ע"ה. החתונה נערכה בפשטות, ובני הזוג עברו להתגורר בבקתה קטנה ועלובה. למרפא הפלא, בני הזוג חשו כי בביתם החדש יש ריח משונה, ניחוח מוזר. בכל עת שורר בבית ריח לא ברור, שאין מקורו בבית או בבתי השכנים. הרב שטיינמן והרבנית החלו ב'תחקיר' בכדי לגלות את מקור הריח, ואז התברר לצערם ולדאבונם, כי מקור הריח בכנסיה הסמוכה לביתם, כנסיה המסתייכת לזרם קיצוני, שמקטיר קטורת לעבודה זרה! 'אוי ואבוי! - זינק הרב שטיינמן כנשוק נחש, 'הלא אנו נהנים מריחה של עבודה זרה האסורה בהנאה! חלל ביתנו מלא בניחוח תקרובת פסלים משוקצים! רבונו של עולם, היתכן כדבר הזה?!' - נזעק, ובני הזוג החלו במאמצים לאטום את הבית, להגיף חלונות ותריסים, להסוסם כל כניסת אוויר. ברם, כל אלו לא הועילו. מדי יום ביומו, כשהוקטרה הקטורת לפסל המטופש שבכנסיה - התמלאה הסביבה כולה בריח, שלאחר שנועד

# דגל המוסר פנחס / המשך

הלימוד הוא מתייב אותנו למרוד נגד הרצון השטותי הזה: "מתי אהיה עצמאי" אלא עליו לקבל תוכחות, בירורים, לא הרגיש כאותו בן של אדמו"ר שכאשר לא ציית בקול אביו, ואביו הוכיחו באומריו לו: הרי האדמו"ר אומר לך כך! ענה לו: גם אני אדמו"ר. אם כל אחד מרגיש את עצמו אדמו"ר, או זהו מצב של הפקרות מסוכנת ולא של עצמאות אכן, מובן לנו מדוע דאג משה רבנו, ומדוע ה' נענה לו, הרגיע אותו ואמר לו שיהושע הוא איש אשר רות בו, יודע דעת כל אחד ואחד, הוא ניחן בתכונה הראשית, המוכרחת אצל המנהיג הרוחני. יש צורך לקחת אותו בדברים קודם לכן, דע כמה הם סרבנים וטרחנים, זהו תפקיד לא קל, יהיה לו עסק עם ציבור שכל אחד חושב את עצמו לאדמו"ר ומנהיג, ולחם דווקא צריך רועה שידע להתנהג עם כל אחד, ולא ילכו כצאן לטבח יובל.

**אנו צריכים להתחזק מזה** ולהמשיך להחזיק את עצמנו כנער, כי נער ישראל ואוהבהו. זוהי ההגדרה של כלל ישראל: נער, דהיינו מרגיש כל הזמן שאינו גדול דיו, ושהוא עוד כפוף וזקוק להדרכה. מה שעם ישראל סבלו עד עכשיו, זוהי תוצאה של עוון המרגלים, שאז, זה היה המכשול שלהם חז"ל אומרים שמרגלים פחדו להפסיד את הנשיאות שלהם אם בני ישראל יכנסו לארץ ישראל, ואז העדיפו להישאר נשיאים במדבר, ובגלל זה הוציאו דיבת הארץ וגרמו לכביה לדורות. אנו עוד מרגישים את הבכיה לדורות הו, ואיך לא נתעורר? איך לא נבין ששאפיה לעצמאות ולחיות מנהיג כאשר עדיין לא ראיים לכן, זוהי ההתחלה של בכיה לדורות!

לשמור את סדרי הישיבה, בדיוק כמו צאן, אף כי הגדרה זו נראית כפוגעת בכלל ישראל, כל שכן בנו אנו. אך זוהי ההגדרה: הצאן אין להם עצמיות, אלא הם כולם צמודים, זה בעקבות זה, והולכים לכיוון שהרועה מודרך אותם, ובלעדי זהם עלולים ליפול כולם לבאר שחת.

**הדברים אצלנו הם בבחינת קל וחומר.** כשאנו רואים כמה כל אחד נתון להשפעה שלילית כל כך בקלות! הנה, תלמיד אחד מתחיל לעשן, ואז גם חברו שואף ליתענג"ג הזה, איזו שטותי איזה שגעון! מדוע את ההשפעה השלילית מקבלים כל כך בקלות? ולא מרגישים שום עלבון ושום פגיעה להיות נתון להשפעתו ולהדרכתו של איזה רועה, שאין לו שכל! כצאן לטבח יובל, זוהי ההגדרה בדיוק. ואין לנו ההגיון הפשוט לראות את הקלקול. **משל למה הדבר דומה:** בן אדם טבע בנהר, וגופתו צפה, ואבריו זזים הנה והנה. מי שמסתכל מרחוק חושב איזה שחיין מעולה הוא זה, אך הוא מצליח לצוף על פני המים הודות לתנועת של אבריו ומתפעלים. אך אם מתבוננים יותר רואים שהוא הולך עם זרם המים, לכיוון הירידה. ואז יש לשאול: מדוע הוא לא שוחה כלפי מעלה, נגד הזרם? **אלא מכאן הוכחה,** שאין לו שום עצמיות, שום רוח חיים, הוא מת. הסימן של החיים הוא בהליכה נגד הזרם. אך אם הולכים עם הזרם ולא מתגברים זה לא סימן של עצמאות אלא ההיפך הגמור, זהו כצאן לטבח יובל. אם אין לאדם כח להתנגד להשפעת השלילית והוא שוחה עם הזרם, ואינו מתגבר, זהו חוסר העצמיות. העצמיות והעצמאות, סימנים דווקא בשחייה נגד הזרם, בקבלת ההדרכה הטובה והנכונה.

**אפילו כשמדובר בחזק דעה,** אם ישראו בתור צאן, או הירידה שלהם היא בלתי נמנעת. ולכן ביקש משה רבנו שיהיה מנהיג. וזה לא מחמת צרות עין על ישראל ח"ו, או לזלזול בעצמאותם, אלא מתוך דאגה כנה ונאמנה למענם הרוחני, הם חייבים להיות כפופים למנהיג אשר יוכיחם, ויורם את הדרך.

**על כן אנו צריכים להתעורר** ולהרגיש שאנחנו עוד בגדר של צאן, של נער, ולנהוג בהכונה ובאיפוק, לדעת שאנו עדיין זקוקים לרועה, ושהבדרכת הרועה נוכה לדד הנכונה אשר מנה יצמח בבוא הזמן, גם אצלנו, כח המנהיגות והקניינים הנחוצים למשימה זו.

## דברי רבותינו בעלי המוסר על פרשיות השבוע

### רבי שמחה זיסל ברוידא זצ"ל



"ותקרבנה בנות צלפחד" (כ"ז - א')

בספר "נסיך ממלכת התורה" על חייו של רבי שמחה זיסל ברוידא, מובא בשמו, מהי הזכות שזכו בנות צלפחד שפרשה שלמה נכתבה על ידן, דבר שלא זכתה לזה אף אשה בתולדות עם ישראל, וכן לא האמהות הקדושות. ויותר, בשום מקום בתורה לא כתוב שחמשת בנותיו של צלפחד היו צדקניות מופלגות שלכן זכו למה שזכו, ואחרי הכל, הפרשה נקראת על שם אביהם צלפחד, במה הוא זכה שיקרא על שמו, והקושיה מתעצמת, הרי הגמ' אומרת שהמקושש היה צלפחד ונידון לסקילה, והרי חטא חטא חמור של חילול שבת בפרהסיא, ואיך קוראים פרשה שלמה על שם רשע? **ותירץ,** התוספות בבבא בתרא (ק"ט: ט: ד"ה אפילו) מביאים בשם המדרש, שמקושש לשם שמים נתכוין, שבני ישראל אמרו, כיון שנגזר עלינו לא להיכנס לארץ ישראל, שוב אין אנו מחויבים במצוות, עמד וחילל שבת כדי שיהרג ויראו אחרים. ועוד מביאים, כאשר הצטוו בני ישראל על השבת, היה זה דבר שהיה קשה להבנה, ובעיקר ליישם אותה, איך אפשר לצוות על מיליוני אנשים שיבינו שמי שמקושש עצים ביום השבת דינו מיתה? חשב צלפחד, כדי שאיסור שבת ישתרש בליבם ובמוחם, יקום ויעשה מעשה, ולכן הלך ועבר במזיד ובפרהסיא על איסור דאורייתא, ועל ידי זה שהרגו אותו, הבינו והושרש בליבם חומר איסור חילול שבת. והנה, אפילו שכוונתו היתה לשם שמים, הרגו אותו על היותו פושע, ואיבד הרבה מחלקו לעולם הבא. וא"כ, צלפחד לא מסר רק את גופו ואת חייו בעולם הזה כדי שהשבת תושרש בעם ישראל, אלא מסר את נפשו וחלקו בעולם הבא. מסירות נפש כזאת מעולם לא היתה בכלל ישראל, שאדם מוסר את העולם הזה והעולם הבא שלו למען כלל ישראל, וכשכר על מסירות נפשו הנפלאה למען כלל ישראל, זכה צלפחד שנקראת פרשה בתורה על שמו.

### רבי אליהו לופיאן זצ"ל



"כן בנות צלפחד דברת וכו' וידבר משה אל ה' לאמור יפקוד ה' אלקי הרחות לכל בשר איש על העדה" (כ"ז - ז' - ט"ז)

שואל רבי אליהו לאפיאן מדוע משה רבנו האריך בתפילתו ואמר "איש על העדה וכו'", ומדוע לא אמר: יפקוד וכו' איש על העדה? וכי משה רבנו צריך להסביר לקב"ה מהו איש על העדה? ויתירץ: כיון שמשא רבנו סבר שבניו ראויים לרשת את גדולתו, אבל חשד בעצמו שבגלל זה אולי ימעט חלילה בתפילתו בערך המעלות שמנהיג צריך להם, כדי שייקל על בניו את ההנהגה. אולי ההיפך, בגלל נגיעתו הא חשב שיש להם את כל המעלות האלו, לכן הוא פירט ואמר להקב"ה, שהוא מעוניין בכל המעלות האלו שמנה, ואם יש אותם בבניו מה טוב, אבל אם לא, הוא מבטל את רצונו מכל וכל. והוסיף, לכן משה רבנו פירט בבקשתו וצייר כביכול להקב"ה את דמוותו של המנהיג, כי משה רבנו עמד בתפילה ותחנונים להקב"ה, השתמש משה רבנו בציוור חי לעצמו כדי שתפילתו תהיה מעומקא דליבא. היה זה מיסודות בית התלמוד תורה דקלם, לעורר כח הציוור, שבכווחו לתת מבט אמיתי בכל חלקי עבודת השי"ת. והסבא מקלם היה רגיל לומר, מה ההבדל בין צדיק לרשע... ציור!!!!

## מחשבת מוסר

### אמרות ופתגמים

<p>"כשאני נוסע מאיזה מקום ומלוים אותי לבדני, נדמה בעיני כחלואיית חמת" (ח"א)</p>	<p>"קטנותי" - הט' קטנה, כי כמה שייקטין האדם את עצמו הרי הוא באמת יותר קטן". (ר' הירש מראדוין)</p>	<p>"ויהרדו איש אל אחיו - כ"א חרד על חבירו ולא על עצמו". (חנ"ט)</p>	<p>"המשתמש מעבודת הרבים באמרו קטן אני בעיני, נשאל אותו וכי קטן אתה בעיניך יותר מדוד המלך ע"ה שאמר ואנכי תולעת ולא איש, אעפ"כ אמר "אלמדה פשועים דרכיך" (ח"א)</p>	<p>"איזוב שישתק נידון ביסורים, ואז יראתו אגם גם ביסורים של עצמו יוכל לשתוק או יזעק מרה" (רבי דוד בודניק זצ"ל)</p>
---	---	--	---	---

## נקודה בפרשה / קנאות

## בקנאו את קנאתי...

## "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" (כ"ה - י"א)

הגמ' בבבא בתרא (ק"ד:) אומרת, פנחס זה אליהו, ומדוע?

**מבאר רבי יעקב גלינסקי**, ההסבר הפשוט, ששניהם היו קנאים - פנחס "בקנאו את קנאתי, ואלהו (מלכים א', י"ט - י)" "קנא קנאתי לה' אלקי צבקות. אבל יש הסבר נוסף, צד השווה ביניהם. הגמ' במסכת סוטה כ"ב: אומרת, שלפני פטירתו, אמר ינאי המלך לאשתו, אל תתיראי מן הפרושים, הם החכמים, ולא מן הצדוקים, אלא מן הצבועים, שמעשיהם כמעשה זמרי ומבקשים שכר בפנחס.

**הסביר הרב מבריסק**, שבטוחים הם שמצילים במעשיהם ומגיע להם שכר, והדוגמא: זמרי. העם יצא זנה עם בנות מואב - "ויצמד ישראל לבעל פעור, "אמר זמרי, אם יוצאים אל בנות מואב, חוטאים גם בזנות וגם בעבודה זרה, נביא את בנות מואב אל המחנה, וכך נחטא בזנות לבדה, זה "הרע במיעוטו", פשרה הכרחית. קם פנחס וקנא, מי שמך לפשר פשרות? התורה שלך היא? אתה בעלים על המצוות? כך פנחס וכך אליהו. אחאב העביר לעבודה זרה, ואלוהי קנא לשם ה', מזר שלוש שנים בצורת, לבסוף כינס את כל העם במדרות הכרמל. לפני מבחן האש שירדה מן השמים, נשא דבריו, "עד מתי אתם פוסחים על שני הסעיפים אם ה' הוא האלקים לכו אחרי, ואם הבעלים לכו אחרי" (מלכים א', י"ח - כ"א), רק אל תחיו חיי פשרה. דבר זה מתחיל הרבה קודם. רבקה אמנו סבלה, הבנים התרוצצו בקרבה, הלכה לבית מדרשו של שם, מה ביקשה? ברכה, שהייסורים יפסקו, ומה היתה התשובה? "שני גויים בבטן", הם מתגוששים והצער ימשך. מה הועילה בפנייתה? הועילה ונרגעה, שמעה שאלו שניים, זה לכאן זה לשם, נרגעה, ובלבד שלא יהיה פשרן. זו ההוראה זו הדרכה, שהקו יהיה ברור וחד, הגדרה גדורה והחלטית ולא עמומה וטשטוש, רפסות וגמגום, ערפול וערבוב. בתלמוד ירושלמי (ברכות ה' - ב') אמרו, שקבעו הבדלה בתפילה, "אם אין דעת הבדלה מנין". קשה, מילא הבדלה בין קודש לחול צריכה דעת, בין ישראל לעמים מחייבת דעת, אבל בין אור לחושך, איזו דעת נצרכת? כל חרק מבדיל בין אור לחושך! התשובה, שיש כאן טעות יסודית בהבנת ההבדלות. הדעת אינה נצרכת כדי להבין מה אור ומה חושך, מה קודש ומה חול, מי ישראל ומי העמים, לא לכן הכוונה. הכוונה היא שיש צורך בדעת כדי לבצע את ההפרדה בפועל, שלא לערב בין קודש לחול, שלא לערב בין אור לחושך, לשמור על הגבולות שבין ישראל לעמים, שלא כאותם שביקשו לערב את התחומים ולטשטש את ההבדלים, להרכיב כלאים ולהנהיג בכלאים.

עליהם נשא **הרב מבריסק** את משלו. מעשה ביהודי חם, יהודי טוב, איש תם וישר, ירא אלקים וסר מרע, שלא היתה לו אלא סכין אחת. מזלגות, כפות וכפיות לרוב, וסכין אחת בלבד. מה יעשה ונצרך הוא לסכין הן לבשר והן לחלב. החליט להקצות צד זה של הסכין לבשר, וצד זה לחלב, כך בא הכל על מקומו בשלום, עד שלא הבין מדוע לא יאמצו הכל את הרעיון, מדוע יש צורך בסכינים נפרדים, ולא הבי ששם זה חצי בשר וחצי חלב, הרי זו טריפה גמורה. כך החושבים לערב בין קודש לחול, בין אור לחושך ובין ישראל לעמים, ולא לערב ממש אלא לחנך לשני הצדדים, כך וכך אחוזים קדש כך וכך אחוזים לחול, ויוצרים מאז אחיזי טריפה.

## "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל

בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם" (כ"ה - י"א)

הגמרא (סוטה כ"ב:) אומרת, שינאי המלך אמר לאשתו: "אל תתיראי מן הפרושים ולא ממי שאינן פרושים, אלא מן הצבועים שדומין לפרושים, שמעשיהם כמעשה זמרי ומבקשין שכר כפנחס. ולכאורה ההשוואה הזאת תמוהה מאד, הרי מעשהו של זמרי הוא המעשה השפל ביותר, ולעומת זאת מעשהו של פנחס שמסר נפשו על קנאת ה' הוא הקידוש ה' הגדול ביותר, ואיך אפשר להציב את מעשיהם של זמרי ושל פנחס זה מול זה?! כיצד ייתכן שאדם יעשה את המעשה השפל ביותר ויבקש שכר כאילו עשה את המעשה הנעלה ביותר? אומר **רבי יוסף חיים זוננפלד** זצ"ל: זמרי לא רצה לחטוא לשם חטא, אלא היתה לו 'כוונה טובה'. הוא ראה שעם ישראל נכשלים בשתי עבירות חמורות: הם זנו אצל בנות מואב ועבדו עבודה זרה לאלהי מואב. הדעת נותנת שסיבת החטאים של ישראל היתה בגלל הימצאותם במחנה מואב, ומכאן בא לידי מסקנה שאם ה יצליח למנוע מהם מללכת למחנה מואב - יצילם מן החטא, איך עושים זאת? פשוט מאוד: מביאים את המואביה אל תוך מחנה ישראל, ועל ידי כך מבטלים את הרצון של ישראל לצאת החוצה אל מחנה מואב. נכון שלא פתרו את בעיית הזנות, אדרבה, הכניסו את העבירה הזאת אל תוך מחנה ישראל, אבל לפחות פתרו את העניין של עבודה זרה... ככה זה כשרוצים 'לתקן'. חושבים להציל דבר אחד ובינתיים גורמים למכשולות אחרים, ואחריתם מי ישרום.

**ברוסיה**, הקימו המשכילים לילדי ישראל 'חידר מתוקן', והחרדים כינו אותו בהגייה אשכנזית - 'חידר מסוכן'. אוי לו לאותו 'תיקון' שאינו אלא קלקול. לצערנו, גם כיום יש חוגים דתיים ש'מתקנים' כל מיני תיקונים ופשרות בדת, בטענה שבכך הם מצילים את היהדות... לא הצלה יש כאן אלא חורבן. כעת הכל מובן. הואיל ולזמרי היתה 'כוונה טובה', להציל את עם ישראל מחטא חמור של עבודה זרה, בוודאי יימצא מישהו שיבא לתקן איזה 'תיקון' כומרי בשעתו, ויבקש על כך שכר כפנחס...

## להרב יעקב הלפרין ז"ל התעורר דין תורה עם יהודי

אחד שקנה מקומות ב'בית החיים' והתגלע ויכוח ביניהם בנוגע לתשלום. השניים פנו ל'**חזון איש**' והראו לפניו את טענותיהם. ה'**חזון איש**' שמע את שני הצדדים, פנה ליהודי השני ואמר לו: "אתה חייב, אין כל צדק בטענותיך. בדרך כלל נוהג הדין לעשות פשרה בין הצדדים. אך כאן אין מקום לפשרה! הדין עם ר' יעקב באופן ברור "והלה? תשמעו רבותי! תשמעו איהו בן אדם. למרות דבריו הברורים של '**חזון איש**', הלה החל לצעוק: "מה פתאום? הצדק איתי! מדוע כבוד הרב' פוסק לרעתי "שב '**חזון איש**' ואמר לו: "על פי דין תורה חייב אתה לשלם! אין כאן מקום לפסקון "והלה בשלו: "לא! לא לשלם! מה פתאום אשלם? הצדק איתי!" באותו רגע נכנס לחדר, **רבי אהרן לייב שטיינמן** זצ"ל. באותה התקופה הוא התגורר בכפר סבא והגיע לחזון איש לביקור. פנה אליו החזון איש ואמר לו: "הו, רבי אהרן לייב טוב מאוד שבאת עכשיו! יש כאן לפני דין תורה בין שני יהודים אלו. זה טוען כך וכך וזה טוען כנגדו... שמעתי את שני הצדדים ופסקתי: באופן ברור ונחרץ שהיהודי הראשונה וגם לא בפעם השנייה... עכשיו, אני יכול להגיד לו את הפסק בפעם השלישית, כי חושש אני שאם אומר לו פעם נוספת שהוא חייב - אומר זאת מתוך 'נגיעה'... אני מרגיש כי יש בי בתוך תוכי, איזשהו רצון לחייב אותו... הוא פגע בכבודי, התחזף אלי ופעמיים לא צייב לדברי. אני לא יכול להגיד לו"..." רבי אהרן לייב - המשיך '**חזון איש**' ואמר - אני מבקש ממך שתאמר לו אתה! תאמר לו את דין התורה שהוא חייב! אתה איך נוגע בדבר... "אוי! אוי! אוי!" בקנאו את קנאתי!" כל נקמה צריכה שתהיה, כל כולה, "לשם שמים!" אסור שתהיה מעורבת בה 'נגיעה אישית' (יחי ראובן)

## במאמר שכתב מרן הגאון רבי ראובן

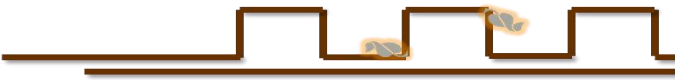
**גרוזובסקי** זצ"ל על דמותו של חותנו מרן הגאון **רבי ברוך בער ליבוויץ** זצוק"ל בעל ה"ברכת שמואל" כתב: והנה מקובל לחשוב כי הקנאי הוא איש בעל תכונה קשה שחסרה לו האהבה לבריות, ואיש האמץ והעז הוא קשה עורף שיש בו עזות מטבעו, והנה בו ראינו שמטבעו היה טוב ומטיב לכל, אוהב את הבריות ורחמן מאין כמוהו, אבל כשהגיע הדבר לעניני אמונת ה' יתברך יצא ממש מגדרו, מטבעו היה רך הלב והמוגז שאפילו תינוק היה יכול להטות את דעתו, בכל דבר היה כמסתפק ולא היה מעמיד על דעתו כלל, אבל כיון שהגיע הדבר לעניני דעות היה כצור חלמיש ולא וויתר כל שהוא, היה עז כנמר ולא נשא פנים אף לרבנים זקנים ומפורסמים, למרות היותו ביישן מטבעו והיה מכבד אפילו נער קטן, מפני שקנאותו מקורה היתה דווקא מהיותו רחמן...

אהבת ישראל מחייבת לעמוד על המשמר רש"י בתחילת פרשתנו כותב כי מה שהכתוב בא וייחס את פנחס לאהרן הכהן הוא לפי שהיו השבטים מביאים אותו... ידוע מה שביאר מרן הגאון **רבי יעקב קמנצקי** זצ"ל, איך הזכרת ייחוסו של פנחס לאהרן הכהן השתיקה את המרננים אחר מעשהו. וביאר: שטענתם כלפי פנחס היתה, שהוא לא פעל לשם שמים אלא שהיה לו נטיה טבעית לכעס, וממילא קרוב מעשהו לרציחה. לפיכך באה התורה והעידה כי מצד נטייתו הטבעית היה פנחס "בן אהרן", דהיינו שמידת אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום הייתה טבעו בו, ואת מעשהו עשה לא מתוך כעס, אלא בהתבררות על מידותיו הטבעיות של אוהב שלום, שאדם שיש לו אהבת ישראל אמיתית יודע שלפעמים צריך לעשות מעשים שנראים אכזריים, אבל זוהי טובתם של ישראל להצילם שלא ילכו שלא בדרך התורה!

סח הגאון **רבי יעקב גלינסקי** זצ"ל: **הרב שך** זצ"ל סיפר לי, שכאשר חפשו השוטרים הרוסיים אחר ילדי ישראל לקחתם לצבא בעת גזירת הקנטוניסטים הידועה לשמצה, כינס המלמד רבי דוד ברלינר את תלמידיו למרתף נסתר ולמדו שם עד יעבור זעם, והשוטרים ישליו את מכסת המגויסים. עבר שוטר, ושמע קול לימוד. נכנס, וחשף את המחבוא. תפס נער, והחל לגוררו. קם המלמד וסטר לשוטר - אין לנו מושג מה היתה המשמעות, לסטור לשוטר הממלא תפקידו למען האזר וצבאו! הדבר גבל במרידה במלכותו להפתעת הכל שטור השוטר ההמום את טרפו מידו ויצא מן המרתף. רבי דוד המשיך ללמד, כאילו לא ארע דבר. שאלו רב העיר, הגאון בעל "בית הלוי" זצ"ל: "איך העזת לסטור לשוטר"? הצטדק רבי דוד: "האמינו לי, שלא עשיתי זאת בכונה תחילה! אבל, הלא תבינו - עומדים אנו בהסברת דברי התוספות, באמצע התיות מהלכם, ולפתע נכנס איזה גוי, ותופס ילד, ומוציאו - בין מר, היה זה באמצע ההסבר, והוא הפריע. וכי העולם הפקר?... והגדת)

על מה אבדה הארץ...

ציפיה לביאת המשיח / רבי דב יפה זצ"ל



כדי לקיים את החובה לצפות לישועה צריך – לא להתייאש מהגאולה למרות ההמתנה הממושכת לביאת המשיח. הגר' נחום זאב, בנו של הסבא מקלם, המחיש את עניין הצפייה לישועה, במשל לעיירה קטנה שאחד מתושביה חלה חולי קשה, והזמינו בני משפחתו רופא מהעיר הגדולה, כדי שיחיש את ישועתו ויצייל את חייו. כמובן שהציפייה לבואו של הרופא היא גדולה מאד, וכל אישה שנשמעת מהחוף מעוררת תקווה שזהו קולה של המרכבה שמביאה את הרופא. וגם אם מתברר פעם אחר פעם שהקול שנשמע איננו הקול של מרכבת הרופא – הרצון העז שהרופא יבוא, גורם לבני המשפחה שלא להתייאש ולהמשיך להיות דרוכים לכל אישה, שמא הפעם יהיה זה הרופא.

כך גם לעניין הגאולה, שכאשר היא תגיע אזי העולם כולו יגיע אל תכליתו וישראל יזכו להטבה הגדולה ביותר ברוחניות ובגשמיות – הרצון לגאולה השלמה צריך להיות כה חזק, שימנע כל יאוש ורפיון בציפייה לגאולה, למרות השנים הארוכות שאנו מייחלים ומצפים לגאולה ובעוונותינו טרם זכינו.

**"כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה"**

חז"ל אמרו במסכת תענית (דף ל') "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה". ידועה התמיהה, שהרי יהודים רבים התאבלו במשך הדורות על ירושלים ואעפ"כ לא זכו לראות בשמחתה? בשו"ת הרדב"ז (ח"ג אלף ס"ט) מביא תירוץ על תמיהה זו מהריטב"א בשם רבותיו, כי מלבד תחיית המתים הכללית שתהיה בזמן המיועד לכך, תהיה תחיית המתים מוקדמת יותר, מעט לפני ביאת המשיח, ובה יקומו לתחייה אותם שהתאבלו על ירושלים – כדי שיזכו לראות בשמחתה. עוד מדקדקים על הלשון "זוכה ורואה בשמחתה" שמשמעותו לשון הווה, והלא היה צריך לומר בלשון עתיד – "יזכה לראות בשמחתה"? החתם סופר (בדרשות ח"ג דף פ"ד) אומר, שלשון הווה האמורה כאן עניינה, שגם כעת בזמן האבילות, ישנה בחינה של שמחת בניין ירושלים, שהרי גזירה על המת שישתכח מן הלב, ואם אחרי כל כך הרבה שנים ירושלים אינה משתכחת מאתנו ואנו אבלים עליה כאילו נחרבה היום, אין זאת אלא משום שירושלים אינה בבחינת 'מתה' אלא עתידה לחזור אלינו, וזו סיבה לשמוח כבר עכשיו.

**מעשה שהיה עם הבית הלוי**, שמשלחת מהעיר סלוצק פנתה אליו בבקשה שיאזן לשמש מרא דאתרא בעירם, ובתחילה הוא סירב. אמרו לו אנשי המשלחת: היתכן ששלושים וחמשה אלף יהודים מחכים לך ולא תבוא?! מיד לבש בית הלוי את מעילו ואמר לרבנית: כאשר אלפי יהודים מחכים לך, שאבא, אין אפשרות לסרב. מוסרים בשם החפץ חיים שהגיב על כך: אם היו רבנות אלפי ישראל מחכים באמת ובתמים למשיח – בלי ספק שגם הוא היה בא. הח"ח זי"ע"א היה אומר שרואים שהגאולה ממצייה הייתה רק לאחר שזעקו אל ה', וכמבואר בפסוקים (שמות ג') "ויהי בימים ההם... ויועקו, ותעל שועתם אל האלוקים... וישמע אלוקים את נאקתם, ויזכר אלוקים את בריתו... והיה אומר הח"ח: מי ידוע אם הינו יותר זועקים ובוכים כבר הינו זוכים שהמשיח יבוא ...

**עצם הצפייה לגאולה מקרבת את הגאולה**

הצפייה לגאולה איננה רק חובה שישאלו אותנו ביום הדין אם קיימנו אותה, אלא היא עצמה מקרבת את הגאולה. וכך הם דברי הילקוט (איכה): "אמר יצחק לפני הקב"ה: ריבונו של עולם, שמא אין חזרה לבנים? השיבו הקב"ה: אל תאמר כן, יש דור שהוא מצפה למלכותי – מיד הם נגאלים, שנאמר: ויש תקווה לאחריהם נאום ה' וישבו בנים לגבולם". איך מהפסוק "ויש תקווה לאחריהם נאום ה' וישבו בנים לגבולם" יש מקור לכך שהצפייה למלכות ה' מקרבת את הגאולה? כפי הנראה, הפסוק מתפרש ש"התקווה לאחריהם", היא עצמה מביאה ל"וישבו בנים לגבולם"! "שמעתי מאדם גדול שאמר, שאילו היו לנו עניינים לראות דברים בלתי מוחשיים, היינו רואים כיצד הצפייה לישועה היא כמו חבל שמושך את הישועה.

דמויות הוד

רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל



בקנאו את קנאתי בתוכם (כה, יא.)

ראש הישיבה **מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל** היה רגיל לדבר ביום הזכרון של חמיו מרן ראש הישיבה הגאון **רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל** שחל בימים אלו (י"ט טמוז), ועמד בראשות הישיבה למעלה משתי דורות, וזכה לבנות את כל הישיבה הק. ויזכה דרש: ביום פקידתו של רבינו זצוק"ל, יש להתבונן במה היה כוחו כל כך גדול עד שיזכה ונתגלגלה בידו הזכות העצומה לבנות את הישיבה הקדושה - שהיא תל תלפיות לתלמידי חכמים מכל העולם. כי הנה מחד היה תקיף מאוד, גנרל גדול! אולם מאידך גיסא התמסר לכל אחד ואחד מבני הישיבה כאילו הוא בנו ממש. בעיניים רגילות, קשה להבין זאת, דרך בני אדם שאדם שניחן במידת התקיפות, הוא תקיף בכל ענין, ואדם שהוא רך מטבעו, הרי זה לכל אחד ואחד. אמנם במעשה פנחס התחדש שאן בכך כל סתירה, ואדרבה רק משום אהבת ישראל שבערה בו והמסירות שמסר עצמו לכל אחד מישראל, יכול היה לאזור כגבר חלציו, ולקנאות את קנאת ה' בתקיפות נוראה.

רבי אברהם גרוזינסקי זצ"ל הי"ד



הגמרא מספרת על וויכוח שהתגלע בין רבינו הקדוש לאנטונינוס, סביב השאלה מתי בא היצר הרע לאדם. רבי אמר שהיצר בא לאדם מזמן יצירת הוולד. עוד לפני שהוא נולד הוא כבר צריך להתמודד עם היצר הרע. אנטונינוס חלק על רבי וסבר שהיצר הרע בא לאדם מהרגע שהוא נולד, ולא קודם לכן.

לאנטונינוס היתה הוכחה ניצחת: אם לעובר יהיה יצר הרע, טען אנטונינוס, הוא היה מבטל ויוצא קודם זמנו. מכך שהוא אינו מבטל ויוצא מוכח שאין לו יצר הרע. רבינו הקדוש הסכים עם דברי אנטונינוס ואף הוכיח את צדקתו מהפסוק.

**שואל רבי אברהם גרוזינסקי הי"ד**, המשגיח האחרון של ישיבת סלובדקא לפני השואה: למה שהעובר יעט ויוצא קודם זמנו? מה מחכה לו בחוף? מה חסר לו בפנים? כל שם הלב, יש לו אוכל, שתייה, חמצן, מידת חום רצויה ועוד ועוד. לא חסר לו כלום. למה שיצא החוצה? וכי הוא ראה בכלל מה יש בחוף שבגלל זה הוא רוצה לצאת?

**אלא, עונה רבי אברהם גרוזינסקי**, לכל אדם יש יצר הרע מיוחד של חירות. של עצמאות. זה היצר הרע הכי גדול שיש לאדם. הוא רוצה להיות בעל הבית על עצמו, אף אחד לא יהיה בעל הבית עלי.

**אלא, עונה רבי אברהם גרוזינסקי**, לכל אדם יש יצר הרע מיוחד של חירות. של עצמאות. זה היצר הרע הכי גדול שיש לאדם. הוא רוצה להיות בעל הבית על עצמו, אף אחד לא יהיה בעל הבית עלי.

**זה היה סוד כוחו הגדול של ראש הישיבה זצוק"ל**. רק מחמת אהבתו העצומה לכל אחד ואחד מבני הישיבה, יכול היה לקרבו, להכות על קודקודם, ולתבוע בכל תוקף מכל אחד מהם יגדל! וימספרים, שהיה אדם שבהי אסור להשיבה מידי פעם, ופעם אחת כשפגש בו ראש הישיבה, שאלו בפשטות כמה דפים הוא למד באותו היום, ומני אז, התחיל אותו סוחר ללמוד עד שלבסוף גדל בתורה ונעשה דיין בישראל. והיינו, שכיון ששאלה זו שאלה אותו ראש הישיבה באה מתוך אהבה ודאגה אמיתית לנפשו של אותו סוחר, הוא הרגיש בכך, וחזר לתלמודו. עד כמה גדול כוחה של אהבת הבריות! מעולם לא מצינו שהרחיק בן אדם כלשהוא, הוא אהב אהבת נפש את כל אחד מבני הישיבה, ואפי' אם היה אחד מהם שפירש ח"ו, לא הסיר דאגתו ממנו. ואף כשכולם היו מרחיקים מעל עצמם את מי שלא התנהג כראוי, מכל מקום ראש הישיבה זצוק"ל קיבנו אליו באהבה יתירה, תוך שהנמיש זאת לערימה של אבנים המונחות זו על גבי זו, שכאשר יסלקו את האבן התחתונה הרי שאר האבנים יפלו והם ימלאו את מקום האבן התחתונה, כך אם ירחיקו בחור שאינו מתנהג כשורה, לא ירחיקו מתך מאומה, שכן יבוא מישור אחר במקומו.

**תיאור משנותיו האחרונות בגטו קובנא**

**גם בימים החשובים ביותר** לא סרה ממנו הארת פניו. אחת האקציות הגדולות היתה בערב שבת. רבי אברהם הבחין בסימני ייאוש ועצבות על פניו של תלמידו מקורב. מיד העיר לו: "שבת קודש יש לקבל מתוך שמחה... מי היה מסוגל לשים לב לגבול זולתו בימים המסורפים ההם? בעמוד רבבות בכיכר המסדר בעת האקציה הגדולה, כל אדם נשם לרווחה כאשר עבר לצד 'הטוב', כלומר, הפעם ניצל ממוות... לא כן רבי אברהם הי"ד? כאשר רצו לצד לצד החיים, בכה כל אותו היום בלי הפוגה על כל אחד ואחד מהיהודים שהועברו לצד הנידונים למוות. גם במצב זה היתה כל המיית ליבו נתונה לנשיאת עול עם חברו. הוא היה נותר איש הלכה מובהק בכל מצב.

**בכניסת הגרמנים לקובנה**, ברחו כל תושביה היהודים. מקורביו שאלוהו אחר כך מה ראה להימלט מן העיר בלבוש הרבני ההדור, כאילו הולך הוא אל הישיבה? ותשיב מיד: הלכה היא (סנהדרין צ"ב) אפילו בשעת הסכנה לא ישנה אדם את עצמו מן הרבנות שלו. "בשבת, בין השמשות, התכנסו בביתו שרידי בני הישיבה, מתי מספר, כדרכם בכל שנת 'שלוש סעודות', ופעמים שהתכנסו בבית המלאכה בו אולץ לשהות. ר' אברהם היה משמיע בפניהם את שיחות המוסר העמוקות שלו, חרף אימת הבסספו, שיחות שהיו כובשות את הלב. הוא היה מרחיב את הדיבור על קידוש השם ומפיח חיים חדשים בקרב שומעיו. שלושה שנים רצופות ה' היה נפשות בדבריו וקרא לחיזוק רוחני בקרב התלמידים החולכים ומתמטטים.

**פעם אירע שנכנסו לפני ראש הישיבה זצוק"ל** קבוצה של בחורים חשובים- והתלוננו בפניו על בחור מסוים שאינו מתנהג כשורה ואשר לדעתם צריך להרחיקו מהישיבה. אך ראש הישיבה הודיע להם שהוא מסרב להרחיקו מהישיבה. אמרו לו בחורים אלו, שאם בחור זה לא יורחק מהישיבה, הם עצמם יקומו ויעזבו את הישיבה. השיבם ראש הישיבה, כי מוטב שהם יעזבו את הישיבה ולא בחור זה, שכן הם ימשיכו ללמוד בכל מקום שאליו יגיעו לבסוף, אך הוא ירד ח"ו לדיוטא תחתונה, והשאירו בישיבה. וכאן ישאל השואל, האמנם, הרי זו סכנה לכל בני הישיבה, וכיצד הרהיב ראש הישיבה לסכן את כל בני הישיבה עבור בחור זה. אכן ראש הישיבה שמידת 'אוהבת את הבריות' הייתה חלק מקנין נפשו, לא היה יכול לנהוג בבחור זה כפי שלכאורה היה ראוי ולהרחיקו, אלא אדרבה הוא מסר נפשו על הדבר והיה לומד עם אותם בחורים, ובאבתו הרבה זכה להחזירם למוטב, לפי שאתה זה הוא מן הדברים היוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב, וכאשר בחורים אלו היו מרגישים בכך, השפעתו עליהם הייתה ממוקח מאוד, והיו משיגים את דרכם לגמרי.

במאמריו דייק מהגמרא בסנהדרין (צ"ט) כי העצה של 'עשרה צדיקים' בסדום, הלכה מסוקה למעשה היא, שהרי מי שאינו מאמין ביכולת הצדיקים להציל, אפיקורס היא. וכך קבע הלכה למעשה: הוא המשיך לכנס מדי שבת 'לעד מוסר' עם עשרה מתלמידיו שנשארו בחיים בשנות הגטו האחרונות. כל אחד מהם התחייב לשמור על שתיים עשרה קבילות שניסח בכתב ידו כדי להיכנס בכך לגדר 'עשרה צדיקים' - כדי שבזכותן יינצלו כולם.